

Hacıyev Fazil Şöhlet oğlu

i.e. d., prof.
Azərbaycan Dövlət İqtisad
Universiteti

AZ 1001, Bakı ş., İstiqlaliyyət küç., 6.

fazilhaciye@yahoo.com

UOT 330.34:336.221 (479.24)

AZƏRBAYCANIN MÜASİR SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFINDA VERGİTUTMA AMİLİ

səh. 35-48

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – “Milli iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri”nin (*bundan sonra strateji yol xəritəsi*) əsas hədəflərindən irəli gələrək Azərbaycanın müasir sosial-iqtisadi inkişafında vergitutma amili ilə bağlı təhlil işi yerinə yetirmək.

Tədqiqatın metodologiyası – sistemli yanaşma, müqayisəli təhlil və adekvat informasiya.

Tədqiqatın nəticələri – Azərbaycan Respublikasında müasir sosial-iqtisadi inkişafında vergitutma amilinin artan əhəmiyyəti qiymətləndirilmişdir.

Tədqiqatın məhdudiyyətləri – strateji yol xəritəsinin reallaşması ilə bağlı yeni mümkün korrektərlərin yaranacağı ehtimalı nəzərə alınmamışdır.

Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti – tədqiqatın əsas nəticələri sosial layihələrin işlənib hazırlanmasında vergitutma amilinin nəzərə alınması baxımından istifadə edilə bilər.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – Milli iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri”nin əsas hədəflərindən irəli gələrək Azərbaycanın müasir sosial-iqtisadi inkişafında vergitutma amili ilə bağlı təhlil işinin aparılması.

Açar sözlər: *vergitutma, sosial-iqtisadi inkişaf, strateji yol xəritəsi.*

1. Giriş

XXI əsrdə bəşəriyyətin qarşısında ən qlobal problemlərdən biri də ölkələrin sosial-iqtisadi inkişafının yaxşılaşdırılmasıdır. Belə ki, son on il ərzində Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında əhəmiyyətli nəticələr əldə olunmuşdur. Bunların da əsas səbəbi Azərbaycanda davamlı inkişafın təmini üzrə böyük iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsidir. İqtisadiyyatın innovasiya yolu ilə inkişafı, innovasiyanın təşviqi probleminin həlli, innovativ sahibkarlığın formalaşması və inkişafı, əsaslı vergi islahatları və bu sahədə kadr çatışmamazlıqlarının aradan qaldırılması ilə bağlıdır. Burada ən başlıcası səciyyəvi cəhət odur ki, Azərbaycan Respublikasının gələcək inkişafı mühüm dövlət proqramı “Milli iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri” üzrə həllini tapacaqdır.

Azərbaycanın son illər əldə etdiyi sosial-iqtisadi uğurları nüfuzlu beynəlxalq reyting qurumlarının hesabatlarında da öz ifadəsini tapıb. 2016-cı ildə Dünya İqtisadi Forumunun tərtib etdiyi Qlobal Rəqabətqabiliyyətlik Hesabatında Azərbaycan 138 dövlət arasında 37-ci yerdədir (*MDB ölkələr sırasında isə 1-ci yerdə*). Dünya Bankının 190 ölkənin biznes mühitini qiymətləndirən “Doing Business 2017” hesabatında isə ölkəmiz 65-ci pillədə qərarlaşıb. Bu hesabatda Azərbaycan biznesin qeydiyyatını sadələşdirməklə “Biznesə başlama” göstəricisi üzrə dünyada ilk beşliyə daxil olub və ən yaxşı təcrübəyə malik ölkələrdən biri kimi qeyd edilib.

2017-ci ilin il yanvarın 30-da “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrasının ikinci ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev öz çıxışında vurğulamışdır ki, bu gün Azərbaycanın qarşısında duran ən mühüm strateji məqsəd ölkəmizin müstəqilliyini bundan sonra da gücləndirmək və respublikamızı dünyanın ən inkişaf etmiş, rəqabətədavamlı dövlətlər səviyyəsinə yüksəltməkdir. Buna görə də müasir dünyanın çağırışları da nəzərə alınmaqla, regiondakı sürətli inkişaf davam etdiriləcəkdir.

Bütün bu elmi aktualıq kəsb edən məsələləri nəzərə alaraq məqalədə strateji yol xəritəsinin səmərəli reallaşdırılması baxımından sənaye, kənd təsərrüfatı, sahibkarlıq və innovasiyalar sahəsində mövcud vəziyyətin təhlili və ümumilikdə Azərbaycanın müasir sosial-iqtisadi inkişafında vergitutma amili rolu və əhəmiyyətinin qiymətləndirilməsi tədqiqat predmetinə çevrilmişdir.

2. Sosial-iqtisadi inkişafın əsası kimi sənayenin inkişafının müasir vəziyyətinin müqayisəli təhlili

Azərbaycan Respublikasında uğurla həyata keçirilən sənayeləşmə dövründə ölkənin sənaye potensialının gücləndirilməsi, onun infrastrukturunun müasirləşdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğun, rəqabətqabiliyyətli məhsulları istehsal

etmək gücündə olan sənaye parklarının yaradılması və inkişaf etdirilməsi zəruriliyi strateji yol xəritəsinin tələblərindən irəli gəlir. Hazırda respublikada sənayenin iqtisadiyyatdakı xüsusi çəkisi dünya üzrə orta göstəricini 30% üstələyir. BMT-nin Avropa üzrə İqtisadi Komissiyasının məlumatlarına görə, Azərbaycan Avropada sənayenin ümumdaxili məhsuldakı payına görə ilk yerlərdən birini tutur. Bu inkişafın sürətləndirilməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli fərmanı ilə Azərbaycanda ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi təsdiq edilmişdir. Burada göstərilmişdir ki, ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi qısa, orta və uzunmüddətli dövrləri əhatə etməklə, 2020-ci ilədək strateji baxış və tədbirlər planı, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışdan ibarətdir [1].

Sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsində bildirilir ki, əsas müddəaları ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilən sosial-iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi nəticəsində ölkə iqtisadiyyatı son on ildə sürətlə inkişaf etmiş, iqtisadiyyatın diversifikasiyası neft amilindən asılılığı azaltmış, iqtisadi artımda qeyri-neft sektorunun payı yüksəlmişdir. 2008-ci ildən başlayaraq dünyada gedən iqtisadi proseslər yerli müəssisələrin rəqabət qabiliyyətini artırmaq, idxaldan asılılığı azaltmaq, ixracıya yönümlü qeyri-neft iqtisadiyyatının dinamik inkişafını və innovasiyalı iqtisadiyyatın lokomotivi olan insan kapitalından səmərəli istifadəni gerçəkləşdirmək istiqamətində islahatların daha da dərinləşdirilməsini zəruri etmişdir. Bununla əlaqədar, ölkə iqtisadiyyatının prioritet sektorlarının, beynəlxalq məsləhətçilər də cəlb olunmaqla, hərtərəfli təhlili nəticəsində sahəvi yanaşmanın tətbiqi və müvafiq sahələr üzrə spesifik təkliflərin hazırlanması üçün ardıcıl işlər görülmüşdür.

Hazırda Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında ümumi investisiyaların həcmi 1,1 milyard ABŞ dolları təşkil edən 9 müəssisəyə rezident statusu verilib. Bunlardan polad və polietilen boru, mexaniki və hidrotexniki avadanlıqlar istehsal edən “Azertexnolayn” zavodu 2013-cü ildə fəaliyyətə başlayıb və burada 750 nəfərdən çox işçi çalışır. Artıq zavodda istehsal olunan məhsulun yarısından çoxu ixrac edilib. Bundan başqa, 2017-ci ildə müəssisələr – yüksək təzyiqlə davamlı xortum və fitinqlər istehsal edən “MST Engineering Services”, tikinti məhsulları və qatqıları istehsal edən, İsveçrənin beynəlxalq miqyaslı kimya şirkəti olan “SİKA” MMC, yüksək keyfiyyətli sintetik və yarımsintetik sürtkü yağları istehsal edən “Alco Lubricant Company”, pestisid və aqrokimyəvi məhsullar istehsal edən “Aqrokimyə Azərbaycan”, 2018-ci ildə isə daha 3 müəssisə-polipropilen və yüksək sıxlıqlı polietilen istehsal edən “SOCAR Polymer”, ferrorintlər istehsal edən “Bakı Əlvan Metallar və Ferroərintilər Şirkəti”, Float texnologiyası əsasında şüşə lövhələr istehsal edəcək “AzerFloat” fəaliyyətə başlayacaq. Bu müəssisələrdə 800-ə yaxın yeni iş yerlərinin açılması nəzərdə tutulur. SKSP-yə yeni rezidentlərin cəlb edilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir. Hazırda

2 müəssisənin sənaye parkına rezident qəbul olunmaq barədə müraciətinə baxılır [7].

Balaxanı Sənaye parkında fəaliyyət göstərən 5 rezident tərəfindən işlənmiş mühərrik yağlarının emalı, plastik (*PET*) butulkaların təkrar emalından PET qırıntılarının, tullantı kağızlardan istifadə etməklə çap-poliqrafiya məhsullarının istehsalı, təkrar emal olunmuş plastik materiallardan irihəcmli müxtəlif məhsulların istehsalı, taxta-ağac məmulatların emalı sahələrində 5 müəssisə yaradılacaq. Bu müəssisələrə rezidentlər tərəfindən 22,4 milyon manat investisiya yatırılacaq. fəaliyyətə başlayacaq müəssisələrdə 400-ə yaxın yeni iş yeri açılacaq. Balaxanı Sənaye Parkına yeni rezidentlərin cəlb edilməsi məqsədilə maraqlı göstərən sahibkarlara şərait yaradılmışdır [7].

Neftçala Sənaye Zonasında ümumi investisiya qoyuluşu 49 milyon manatdan çox olan və 600-dən çox yeni iş yerlərinin yaradılmasını təmin edəcək 15 layihənin icrası planlaşdırılır. Sənaye zonasında 5 müəssisə - karton stəkan istehsal edən “Sun Rise Production”, polietilen boru istehsal edən “Toğrul-2008”, kənd təsərrüfatı təyinatlı qurğuların istehsalı müəssisəsi “Petroqeoaz”, modul tipli məktəb binalarının istehsalı ilə məşğul olan “Providence Doytch Limited” və balıq yemi istehsal edən “Kəhf” şirkətləri avtomobil istehsal edən “Azeurocar” fəaliyyətə başlamağı planlaşdırır. Digər layihələrin icrası istiqamətində işlər görülür [7].

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2016-cı il 13 iyun tarixli sərəncamı ilə yaradılmış Masallı Sənaye Zonasının təşkili ilə bağlı işlər intensiv olaraq davam etdirilir. Sahibkarların sənaye zonasına marağı böyükdür. Belə ki, sahibkarlar tərəfindən artıq ümumi dəyəri 30 milyon manatdan çox olan 33 layihə təklifi təqdim olunub. Bu layihələr əsasən, mebel istehsalı, avtomobil təmiri, alüminium və plastik qapı - pəncərə istehsalı, müxtəlif növ tikinti materiallarının istehsalı sahələrini əhatə edir. Bununla yanaşı, Ağstafada özəl təşəbbüs əsasında yaradılmış sənaye zonası fəaliyyətə başlayıb. Dövlət başçısının tapşırığına uyğun olaraq, digər rayonlarda da sənaye zonalarının yaradılması istiqamətində iş aparılır [16].

2016-cı ildə dövlət başçısı tərəfindən təməli qoyulmuş Mingəçevir Sənaye Parkında yüngül sənaye məhsulları, o cümlədən iplik, boyama, toxuma, tikiş, corab, ayaqqabı və tibbi kosmetika istehsalı üzrə 9 fabrikin yaradılması ilə 150-200 milyon dollar investisiya qoyuluşu və 5500-dən çox yeni iş yerinin açılması nəzərdə tutulur. Parkda yerləşən zavodlar üçün xammal bazası yerli məhsullar hesabına təmin ediləcək, xammaldan son məhsuladək istehsal zənciri qurulacaq.

Qaradağ Sənaye Parkının rezidenti - Bakı Gəmiqayırma Zavodu ən müasir tələblərə cavab verən müxtəlif təyinatlı gəmilərin tikintisi, təmiri, ümumilikdə, dəniz və mühəndislik işlərinin yerinə yetirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərir. 2016-cı ildə zavodda hər biri 80 sərnişin tutumuna malik “Üfüq”, “Zəfər” və “Turan” sərnişin gəmiləri istismara verilib. İndiyədək isə müəssisədə 50 tonluq dartıcı qüvvəyə malik yedək gəmisi tikilib. Həmçinin zavod 6-cı nəsil yarım dalma qazma qurğusunun pan-

tonlarının inşasını başa çatdırıb və sifarişçiyə təhvil verib. Zavodun ən böyük cari sifarişi isə BP şirkəti üçün ümumi dəyəri 378 milyon ABŞ dolları olan “Xankəndi” Sualtı Tikinti Gəmisinin layihələndirilməsi və tikintisidir [16].

Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında sənayenin artan rolunun müasir vəziyyətinin təhlili göstərir ki, bu sektorda vergitutma ilə bağlı yaranacaq məsələlərin də diqqətdə saxlanılması zəruridir.

3. Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında innovasiyalı sahibkarlığın rolu

Son illərdə sahibkarlıq fəaliyyətindən və mülkiyyətdən gələn gəlirlərin sürətlə artması biznes mühitinin formalaşdırılması və özəl mülkiyyətin əsaslarının möhkəmləndirilməsi fonunda baş verib ki, buna da səbəb qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, müxtəlif dövlət proqramları həyata keçirilərək iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinə dövlət qayğısının artırılması, vergilərin təkmilləşdirilməsi və iqtisadiyyatın idarə edilməsinə müasir yanaşmanın ortaya qoyulması olub. Gəlirlərin artımının inflyasiyanı ciddi faizlərlə üstələməsi həm son istehlaka, həm də yığma yönəldilən vəsaitlərin effektiv artımına gətirib çıxarıb.

Belə ki, biznes mühitinin dinamik inkişafı şəraitində respublikada təkcə yerli sər-mayədarlar üçün deyil, həm də xarici investisiyalara əlverişli vergi mühiti yaradılıb. Biznesə başlama prosedurları əsaslı şəkildə sadələşdirilib, vergi qanunvericiliyində çoxlu güzəştlər müəyyən edilib, sahibkarlığın və ixracın təşviqinə yönələn tədbirlər reallaşdırılıb. Təkcə özəl sektor, kiçik və orta sahibkarlıq, sadəcə olaraq biznes mühi-tini yaxşılaşdırmaq, yeni iş yerləri yaratmaq üçün deyildir. İnnovasiyalı sahibkarlığın inkişafı, əslində, ölkədə sosial-iqtisadi inkişafa təkan verir ki, bu da çox böyük radikal islahat deməkdir. Bu islahat Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fər-man və sərəncamlarına əsasən uğurla aparılır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin “Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” 3 mart 2014-cü il tarixli fərmanına uyğun olaraq son illərdə biznes və investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, o cümlədən prosedurların sadələşdirilməsi, elektron xidmətlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, əsassız yoxlamaların qarşısının alınması və digər istiqamətlər üzrə davam etdirilib. Fərmanla müəyyənləşdirilmiş vəzifələr sahibkarlıq sahəsində 8 istiqamət üzrə geniş islahatlar ların aparılmasını tələb edir [16].

Belə ki, vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi sahəsində vergi orqanlarının tərəfindən çox mühüm islahatlar həyata keçirilməkdədir. Vergi sisteminin qabaqcıl Avropa standartlarına uyğunlaşdırılması, texniki potensialın gücləndirilməsi, vergi auditinin inkişaf etdirilməsi, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının davamlı tətbiqi, vergi ödəyicilərinin, xidmət sahələrinin, o cümlədən elektron xid-mətlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafına şərait yaratmış olur.

Ölkə sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi və biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində hazırda sistemli tədbirlər davam etdirilir, qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla daha mütərəqqi normativ-hüquqi baza formalaşdırılır. Sahibkarlıq subyektlərinin elektron qeydiyyatı, xarici ticarət əməliyyatlarının aparılması, daşınmaz əmlaka hüquqların qeydiyyatı sahəsində keçirilən islahatların davamı olaraq, tikintiyə icazələrin verilməsi, korporativ idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, investitorların maraqlarının qorunması və müflisləşmə üzrə qanunvericiliyə zəruri dəyişikliklər edilib.

Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin müvafiq fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda onun tətbiq dairəsi, yoxlamaların məqsəd və prinsipləri, yoxlayıcı orqanların səlahiyyətləri ilə yanaşı, sahibkarlara məsləhətlərin verilməsi kimi çox əhəmiyyətli müddəalar nəzərdə tutulub.

Hazırda ölkədə tətbiq edilən bu qanun vahid məlumat reyestrinin olmasına, sahibkarların iş məsuliyyətlə yanaşmalarına və nəticədə istehlakçıların hüquqlarının qorunmasına yönəldilib.

Belə ki, biznesə başlanılması prosedurunun sadələşdirilməsi ilə bağlı digər faktlara da Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində 104 azadolma və 25 güzəşt növü olmaqla cəmi 129 güzəşt və azadolma mövcuddur. Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə bağladığı ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında sazişlərin (*DTA*) inzibatçılıq qaydaları sadələşdirilib. Eyni zamanda, elektron müraciət olunması, bütün gəlir növləri üzrə güzəştlərin əvvəlcədən tətbiq edilməsi, formanın təsdiqinin gəlir ödəyən şəxsə birbaşa onlayn göndərilməsi imkanı yaradılıb [16].

Qeyd etmək lazımdır ki, vergi və gömrük rüsumlarından 2000 manat məbləğində yayınan sahibkar cinayət məsuliyyətinə cəlb edilir. Yeni qanuna əsasən, cinayət məsuliyyəti yaradan hədd 10 dəfə artırılaraq həmin məbləğ 20 000 manat olmuşdur. Yəni 20 000 manata qədər vergi və gömrük rüsumlarından yayınan şəxslər artıq cinayət məsuliyyətinə deyil, inzibati məsuliyyətə cəlb ediləcəkdir. Bu da həmin məbləğ qədər əməllərin dekriminallaşdırılması deməkdir. Bu dəyişikliklər nəticəsində ümumilikdə 24 maddə sahibkarların məsuliyyətini yüngülləşdirmişdir.[19]

Yaxın gələcəkdə isə Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları vasitəsilə qeyri-rezidentlərə elektron imza, o cümlədən “ASAN imza” sertifikatlarının qarşılıqlı tanınmasının təmin edilməsi istiqamətində intensiv işlər aparılır.

Hazırda, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev “Ölkəmizin gələcək inkişafı sahibkarlığın inkişafından asılıdır” strateji xəttinə uyğun olaraq son illər ərzində həyata keçirilən kompleks və ardıcıl tədbirlər, səmərəli dövlət dəstəyi sistemi, vergi güzəştlərinin tətbiqi, subsidiyaların verilməsi, layihələrin güzəştli

şərtlərlə kreditləşdirilməsi, dövlətlə birgə maliyyələşdirmə və risklərin bölüşdürülməsi səmərəli nəticəsinə verib. Sənaye və texnologiyalar parklarının və zonalarının, aqroparkların, biznes-inkubatorların yaradılması, maarifləndirici tədbirlərin, biznes forumların, sərğilərin təşkili və s. kimi tədbirlər nəticəsində sahibkarlıq iqtisadiyyatın aparıcı qüvvəsinə çevrilib. ÜDM-də özəl bölmənin payı 80%-i, məşğulluqda 75%-i ötür. Son dövrlərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin imzaladığı fərman və sərəncamlarla sahibkarlıq sahəsində lisenziyalaşdırma sisteminin təkmilləşdirilməsi, satınalmalarda yerli sahibkarlara üstünlük verilməsi, gömrük sahəsində görülən işlər, ixracın və investisiyaların təşviqi mexanizmlərinin tətbiqi biznesin inkişafına göstərilən diqqətin davamlı olmaqla özəl bölmənin inkişafında xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Bütün bunlar ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin genişlənməsi hər şeydən öncə ölkədə ümumdaxili məhsulun ilbəil artmasına imkan verir. Bu baxımdan ölkədə iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə kiçik sahibkarlıq subyektlərinin məhsul buraxılışına diqqət yetirmək məqsədə uyğundur:

Cədvəl. İqtisadi fəaliyyət növləri üzrə kiçik sahibkarlıq subyektlərində məhsul buraxılışına görə payı, (faizlə)

№	Sahələrin adı	2010	2012	2013	2014	2015
1.	İqtisadiyyatın bütün sahələri üzrə - cəmi	8,6	9,6	10,6	10,5	10,7
1.1	<i>Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq</i>	1,5	1,8	4,3	4,8	5,1
1.2	<i>Sənaye</i>	1,4	1,2	1,6	2,2	2,4
1.3	<i>Tikinti</i>	17,8	12,6	16,0	5,0	5,0
1.4	<i>Topdan və pərakəndə ticarət avtomobillərin və motosikletlərin təmiri</i>	57,5	53,1	49,8	46,9	47,1
1.5	<i>Nəqliyyat və anbar təsərrüfatı</i>	13,4	15,1	16,0	18,8	18,9
1.6	<i>Yaşayışın təşkili və ictimai iaşə</i>	28,2	49,4	49,9	50,3	50,8
1.7	<i>İnformasiya və rabitə</i>	1,4	4,3	5,8	7,8	8,0
1.8	<i>Daşınmaz əmlakla əlaqədar əməliyyatlar</i>	22,1	14,7	22,4	31,2	31,9
1.9	<i>Təhsil</i>	1,7	18,6	19,5	24,7	25,1
2.0	<i>Əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi</i>	8,7	12,2	18,5	25,8	25,9
2.1	<i>Digər sahələr</i>	50	46,9	41,6	44,9	50,1

Mənbə: Azərbaycanda kiçik sahibkarlıq statistik göstəriciləri. (2016). Bakı. S. 19.

Cədvəldən göründüyü kimi, kiçik sahibkarlıq subyektlərində 2010-cu ildən başlayaraq hər il dinamik olaraq məhsul istehsalın həcmi artmışdır. Bu artım əsasən milli iqtisadiyyatın sahələrində kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıqda 5,1%, sənayedə 2,4%, topdan və pərakəndə ticarət avtomobillərin və motosikletlərin təmirində 47,1%, nəqliyyat və anbar təsərrüfatında 18,9% əmlakla əlaqədar əməliyyatlarda 31,9%, təhsil 25,1%, əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsində 25,9% və digər sahələrdə 50,1% olduğu halda tikinti sektorunda son iki ildə dəyişiklik olmamışdır. [8].

Ümumiyyətlə, şəffaf biznes və sağlam rəqabət mühitində sahibkarlığın genişlənməsinə əlverişli şərait yaradılması Azərbaycanın dinamik və uzunmüddətli inkişafı məqsədilə aparılan uğurlu siyasətin əsas istiqamətləri sırasındadır. Bu siyasət milli iqtisadiyyatda, eyni zamanda, yeni iş yerlərinin açılmasında, əmək bazarının inkişafında, məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsində özəl sektorun, o cümlədən biznesin rolunun əhəmiyyətli şəkildə artmasına səbəb olub. Təsadüfi deyil ki, respublika iqtisadiyyatında məşğul əhəlinin 70%-dən çoxunu qeyri-dövlət sektorunda çalışanlar təşkil edir.

Regionların davamlı inkişafında və əhəlinin məşğulluğunda olduqca əhəmiyyətli rol oynayan sahibkarlığın inkişafı üzrə tədbirlər hesabət ilində də davam etdirilib. Yoxlamaların dayandırılması ilə bağlı qanunun qəbulundan sonra ötən il vergi yoxlamaları istisna olmaqla, sahibkarlıq sahəsində cəmi 60 yoxlama keçirilib. Müqayisə üçün 2015-ci ildə bu yoxlamaların sayı 62 minə yaxın olub. Sahibkarların maarifləndirilməsi məqsədilə ötən il regionlarda 3400 sahibkarın iştirakı ilə 33 işgüzar forum reallaşdırılıb [7].

Vergilər Nazirliyi sahibkarlığın formalaşması, inkişafı və stimullaşdırılmasını yaxşılaşdırmaq üçün sahibkarlıq subyektlərində yoxlamaların dayandırılmasına baxmayaraq, operativ vəziyyətə nəzarət edir. Belə ki, 2015-ci ildə səyyar vergi yoxlaması üzrə açılmış qərarların sayı 4704 olduğu halda, 2016-cı ildə bunların sayı 2034 olub ki, bu da səyyar vergi yoxlama qərarlarının sayının təxminən 2,3 dəfə azaldılması deməkdir. 2015-ci ildə 39066 vergi ödəyicisi üzrə vergi nəzarəti tədbiri keçirilərək 38190 akt tərtib edildiyi halda, 2016-cı ildə isə 4743 akt tərtib edilib. Bütün bu yoxlamalar ölkədə sosial-iqtisadi inkişafın əsası olan innovasiyalı sahibkarlığın formalaşmasına, inkişafına və stimullaşdırılmasına tam şərait yaratmaqla sahibkarlıq subyektlərilə “partnyorluq münasibətlərinin qurulması və dərinləşdirilməsi” prinsipidir. Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi sahibkarlıq subyektləriylə partnyorluq subyektlərinin qurulmasına artıq bir neçə ildir başlasa da, yeni yanaşmada bu münasibətlərin konkret əsaslara keçirilməsi və dəqiqləşdirilməsi, vergi ödəyicilərinin öhdəliklərinin dəqiqləşdirilməsi, onlara müasir və innovativ xidmətlərin göstərilməsi əsas götürülür. Bu məqsədlə beynəlxalq təcrübədən faydalanmaq intizamı vergi ödəyiciləri üçün “Yaşıl dəhliz” prinsipi əsasında innovativ yeniliklərə söykənən fərdi və sürətli ünvanlı xidmətlər sisteminin tətbiqi qərara alınıb [13].

4. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında kənd təsərrüfatına dövlətin vergi dəstəyi

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və reallaşdırılması ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı tədbirlər haqqında” 11 aprel 2017-ci il tarixli sərəncamı ilə konkret vəzifələr müəyyən edilmişdir. Bu vəzifələrdən biri də pambıqçılığın inkişaf etdirilməsidir. Bu məqsədlə əlaqədar dövlət orqanlarının və pambıq istehsalı və emalı ilə məşğul olan müəssisələrin nümayəndələrinin iştirakı ilə müzakirələr aparılıb, tədarük qiymətləri artırılıb, yüksək məhsuldarlıq əldə edən fermerlərə əlavə stimullaşdırıcı tədbirlərin tətbiqi xüsusilə vergitutmanın təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulub.

2017-ci ildə ölkə üzrə 135198,1 hektar sahədə pambıq əkilib. Saatlıda 17190 hektar, İmişlidə 15629,4 hektar, Sabirabadda 15055 hektar, Biləsuvarada 11351,8 hektar, Neftçalada 10101 hektar sahədə pambıq əkilmişdir. “MKT İstehsal Kommersiya” MMC üzrə 70 min 2 hektarda, “CTS Agro” MMC üzrə 28 min 560 hektarda, “Şamo” MMC, “Goran-Cotton” MMC, “Zərdab Pambıq” ASC üzrə 6 min 869,3 hektarda, fərdi qaydada isə 17907,1 hektarda əkin aparılıb [7].

Göründüyü kimi, dövlət dəstəyi olan yerdə, işlər düzgün təşkil olunanda qarşıya qoyulan istənilən məqsədə çatmaq mümkündür. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, “biz Azərbaycanda pambıqçılığı artıq, demək olar ki, bərpa etmişik və bundan sonra gələcək illərdə ancaq inkişaf yolu ilə gedəcəyik” [7].

Pambıqçılığın inkişafı, öz növbəsində, yüngül sənayenin inkişafına da təkan verəcək. 2016-cı ildə Mingəçevirdə təməli qoyulan yüngül sənaye parkında tikiləcək 9 zavoddan biri də iplik müəssisəsidir. Onun xammalla yerli istehsal hesabına təchiz olunması gəlirin yüksəlməsinə şərait yaradacaq.

Hazırda ənənəvi və ixracyönümlü sahələrin dirçəlməsi istiqamətində geniş iş aparılır, davamlı olaraq stimullaşdırıcı tədbirlər görülür. Bu sahələrdən biri də baramaçılıqdır. Ölkəmizdə baramaçılıq üçün münbit şəraitin olması, vaxtilə toplanılan zəngin təcrübə nəzərə alınaraq, ipəkçiliyin inkişafı üçün kompleks tədbirlər görülür. Ötən il uzun fasilədən sonra barama istehsalında müəyyən irəliləyişlər əldə edilib. Belə ki, 2007-ci ildən bəri ilk dəfə olaraq ölkədə 70,7 ton yaş barama məhsulu istehsal edilib, 1250-yə yaxın kümçü ailəsi 600 min manata yaxın gəlir götürüb [7].

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında baramaçılıq sahəsində vəziyyəti ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev deyib: “Keçən il baramaçılıqla bağlı çox ciddi addımlar atılmışdır. Mən burada da bir neçə rəqəmi qeyd etmək istərdim. Əfsuslar olsun ki, əvvəlki illərdə tut bağlarının böyük hissəsi kəsilmişdir, dağıdılmışdır. İndi biz bunu bərpa edirik. 2015-ci ildə 200 kiloqramdan bir qədər çox barama tədarük edilmişdir, təkcə bir rayonda,

Şəki rayonunda 2016-cı ildə görülmüş tədbirlər nəticəsində bu rəqəm 7 tona çatıb. Bu il barama tədarükü keçən ilə nisbətən ən azı iki dəfə artmalıdır. Keçən il 1 milyon 700 min tut tingi əkilmişdir. Bölgələrdə bu sahəyə çox böyük maraq var. 30-40 gün ərzində insanlar yaxşı pul qazanırlar. Hazırda 37 rayonda baramaçılıq inkişaf edir. Əgər 2015-ci ildə bir rayonda idisə, hazırda 37 rayondadır və əlbəttə ki, bu coğrafiya da genişlənməlidir. Bax əkilən bu tinglərin nəticəsində biz 2019-cu ildə 1300 ton barama istehsalını gözləyirik. Biz Şəki İpək Kombinatının tam gücü ilə işləməsini də təmin edəcəyik” [19].

Ölkədə barama istehsalının əvvəlki illə müqayisədə azı 2 dəfədən çox artırılması ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin tapşırıqlarına uyğun olaraq, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən tender müqaviləsi əsasında Çin Xalq Respublikasından 6000 qutu yüksək keyfiyyətli hibrid ipəkqurdu sənaye toxumları (*qrena*) gətirilib və Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyasında inkubasiyaya qoyulub. Əldə olunan yüksək keyfiyyətli ipək qurduları respublikanın 31 rayonun 739 kəndini əhatə edən 3013 kümçü ailəsinə pulsuz paylanılıb[20]. Bunun nəticəsidir ki, ölkədə 244 ton yaş barama tədarük edilmişdir.

İstehsalın stimullaşdırılması istiqamətində atılan digər önəmli addım barama emalı və ipək istehsalı müəssisələrinin qəbul etdiyi bütün növ baramanın hər kiloqramına görə kümçülərə dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına 5 manat həcmində subsidiya verilməsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin digər sərəncamına əsasən, barama toxumlarının alınmasına 163 min manat, tut (çəkil) tinglərinin alınmasına isə 600 min manat vəsait ayrılıb [20].

Baramaçılığın inkişafı təkcə tut bağlarının salınması, ipəkqurdları əldə edilməsi ilə yekunlaşmır. Qeyd etdiyimiz kimi, bu sahənin dirçəldilməsi üçün kompleks tədbirlər həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasında “İpəkçiliyin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” 2017-ci il 19 may tarixli sərəncamına əsasən, Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyasının bərpası, əlavə istehsal sahələrinin yaradılması və müasir avadanlıqlarla təchiz olunması üçün Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə 4,5 milyon manat ayrılıb. 2016-cı ildə ümumilikdə respublika üzrə “Şəki-İpək” ASC tərəfindən 71 ton barama qəbul olunub. Məhsul istehsalı Zərdab (4,157 ton), Ağdam (1,296 ton), Zaqatala (0,933 ton), Füzuli rayonunda (36,5 ton), Zərdabda (24 ton), Şəkidə (22,5 ton), Zaqatalada (21 ton), Ağcabədidə (17,5 ton) və digər rayonlarda məhsul istehsal olunmuşdur [7].

Kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrindən olan fındıqçılığın inkişafı da diqqət mərkəzindədir. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının hesablamalarına görə, Azərbaycan fındıq istehsalı üzrə dünyada dördüncü yeri tutur. Ölkəmizdə ildə təqribən 35 min ton fındıq istehsal olunur. Fındıqçılığın inkişafının sürətləndirilməsi, fındıq pöhrələrinin tədarük edilməsi və məhsul istehsalçılara əvəzsiz verilməsi

məqsədilə Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən 700 min manat ayrılıb.

Dövlət başçısı fındıq bağlarının genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd edərək deyib: “Qarşıya məqsəd qoyulub ki, 2016-cı ildən başlayaraq bir neçə il ərzində əlavə 40 min hektarda fındıq bağları salaq və bu proses gedir. Bu, fermerlərin də böyük marağına səbəb olub. Bu, yaxşı gəlir mənbəyi olacaqdır. Burada da dövlət öz üzərinə böyük vəzifə götürüb. Çünki bütün bu lazımi avadanlıq, texniki tədbirlər və tinglərin alınması dövlət hesabına həyata keçirilir. Dövlət bunu alır və fermerlərə pulsuz verir. Bax dövlətin, bir daha demək istəyirəm ki, siyasəti özünü bu istiqamətdə də göstərir. Biz fındıqçılığın coğrafiyasını da genişləndiririk və hazırda 13 rayonda bu sahədə işlər gedir”.

Xatırlatmaq yerinə düşər ki, 2016-cı ildə ölkəyə ən çox valyutanı fındıq gətirib: 105 milyon dollar. Həzırda 46 rayonda fındıq yetişdirilməsi üçün potensial var. Hesablamalara görə, fındıq istehsalını və ixracını iki dəfə artırmaq, əldə olunan valyutanı 200 milyona asanlıqla çatdırmaq mümkündür.

Əlavə fındıq bağlarının salınması istiqamətində real addımlar atılır. 2016-cı ildə 16328,5 hektar fındıq bağı salınıb. Bunun 3158 hektarı Zaqatala, 2264,2 hektarı Bakən, 2250,2 hektarı qusar, 2037 hektarı Xaçmaz, 1787,5 hektarı Qax, 1203 hektarı Quba rayonlarının payına düşür [20].

Aqrar sahənin perspektivli sahələrindən biri də üzümçülükdür. Belə ki, Nazirlər Kabinetinin iclasında qeyd olunduğu kimi, son illər ərzində dövlətin dəstəyi hesabına üzümçülük inkişaf edib. Yeni bağlar salınaraq, üzüm sahələri genişləndirilir. Bu baxımdan, üzümçülüğü və şərəbçılığı strateji yol xəritəsinin tətbiqi şəraitində inkişaf etdirmək üçün “2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüğün inkişafına dair dövlət proqramı” qəbul olunmuşdur. Bu sahədə üzümçülüğün və onun emal sənayesinin inkişafını təmin etmək məqsədilə yeni üzümlüklərin salınması, süfrə və texniki üzüm sortlarının əkin sahələrinin genişləndirilməsi, tingli təsərrüfatlarının yaradılmasının və üzümçülük təsərrüfatları üçün əsas və köməkçi materialların istehsalının dəstəklənməsi, üzümçülüğün infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması, üzümçülüğün və şərəbçılığın elmi təminatının və kadr potensialının gücləndirilməsi və s. kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Bunula əlaqədar olaraq, Gəncədə və Abşeronda 15 hektar ampeloqrafik kolleksiya bağlarında 6 calaqaaltı Amerika sortu. Eləcə də Azərbaycanın və dünyanın üzümçülük ölkələrindən gətirilmiş 310 növ üzüm becərilir. Qiymətli yerli üzüm sortlarının itirilməsinin qarşısı alınır. Ölkədə yerli üzüm sortlarının sayınlın həmişə qəbul edildiyi ki 200 yox, 450-yə yaxın olduğu müəyyən edilmişdir. Bundan əlavə, 16 süfrə, 20-yə yaxın texniki istiqamətli üzüm hibridləri yaradılmış, yeni növ ağ və qırmızı, habelə “Nektar” tipli ətirli süfrə və tünd şərəblərin texnologiyası işlənilib hazırlanmışdır. Eyni zamanda, perspektivdə dövlət tərəfindən üzümçülüğün inkişafına ciddi vəsaitlər ayrılıb, emal sənayesi qorunub, tədarük edilən üzümü saxlaması üçün inşa edilən soyuducuların sayı artırılır [16].

Bütün bunlar strateji yol xəritəsinin səmərəli reallaşdırılması baxımından Azərbaycanın kənd təsərrüfatı sektorunun inkişafında vergitutma ilə bağlı bir sıra yeni tədbirlərin həyata keçirilməsini şərtlə edir.

5. Nəticə

Azərbaycan Respublikasında son illərdə aparılan geniş miqyaslı islahatlar ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına öz müsbət təsirini göstərib. Nəticədə isə Azərbaycanın şəhər və kəndlərinin siması dəyişib, insanların həyat tərzini yeniləşib. Geniş miqyaslı dövlət proqramları həyata keçirilib, xalqı düşündürən sosial-iqtisadi problemlər həll edilib. İstehsal və sosial infrastruktur obyektləri yaradılıb, yeni iş yerləri açılıb. Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası sürətlənib. Respublika Qafqaz bölgəsində lider mövqelərini möhkəmləndirib və dünya birliyində nüfuzunu artırıb.

Fikrimizcə, hazırda dövlətin maliyyə-vergi dəstəyi əsasında respublikada sosial-iqtisadi inkişafın formalaşması və stimullaşdırılması hər şeydən öncə ümumdaxili məhsulun artmasını və əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına imkan verəcəkdir:

1. Ölkədə sosial-iqtisadi inkişafın tənzimlənməsində hüquqi-normativ aktlar təkmilləşdirilsin;
2. Sosial-iqtisadi inkişaf üçün ayrılmış investisiya qoyuluşlarından səmərəli istifadə etmək ;
3. Strateji yol xəritəsinin hədəflərinə uyğun ölkənin sosial-iqtisadi inkişafını sürətləndirmək;
4. Respublikada sosial-iqtisadi inkişaf üçün innovasiyalı sənaye potensialı yaratmaq;
5. Ölkədə sosial-iqtisadi inkişafı sürətləndirmək üçün vergitutma amilinə xüsusi fikir vermək;
6. Vergi siyasətində sosial-iqtisadi inkişafın stimullaşdırılmasını təmin edən prinsiplərin sabitliyi, daimi dəyişən xarakterə malik olması həyata keçirilməlidir;
7. Vergi dərəcəsinin, sığorta ödəmələrinin aşağı salınması, vergi güzəştlərinin tətbiq edilməsinə şərait yaratmaq;
8. Xarici ölkələrdə innovasiyalı sahibkarlığın formalaşmasına və inkişafına şərait yaratmaq;
9. Ölkədə kənd təsərrüfatının inkişafına dövlətin vergi dəstəyinin gücləndirilməsi;
10. Regionlarda sosial-iqtisadi inkişaf üçün inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinin öyrənilməsinə diqqət ayırmaq;

Ümumiyyətlə, strateji yol xəritəsinin tətbiqi şəraitində sosial-iqtisadi sahədə aparılan radikal iqtisadi islahatlar ümumdaxili məhsulun artırılmasına və özəl sektorun inkişafına öz bəhrəsini verməkdədir. Bu isə idxaldan asılılığın azaldılmasına və qeyri-neft məhsullarının ixracının genişləndirilməsinə tam şərait yaratmaqdadır.

Ədəbiyyat siyahısı

1. "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsi" haqqında Azərbaycan Respublika Prezidentinin 16 dekabr 2016-cı il Sərəncamı.
2. "2014-cü ilin Azərbaycan Respublikasında "Sənaye ili" elan edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublika Prezidentinin 10 yanvar 2014-cü il Sərəncamı.
3. "Azərbaycan Respublikasında Kənd təsərrüfatı ili" elan edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 yanvar, 2015-ci il Sərəncamı.
4. Azərbaycan Respublikasında "Sahibkarlıq günü" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 21 aprel, 2016-cı il Sərəncamı.
5. "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış" inkişaf konsepsiyası. Bakı: 2012, 41 s.
6. "2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüğün inkişafına dair dövlət proqramı".
7. www.azstat.org - Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi.
8. Azərbaycanda kiçik sahibkarlıq. Statistik məcmuə. (2016). Bakı: "Elm" 210 s.
9. Musayev A.F. (2014). İnnovasiya iqtisadiyyatı və vergi stimullaşdırılması. Bakı: Azərbaycan nəşriyyatı, 184 s.
10. İbrahimov İ.N. (2010). Sahibkarlıq fəaliyyətinin tənzimlənməsi məsələləri. Bakı: "Elm" 248 s.
11. Səmədzadə Z.Ə. XXI əsrdə Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modelinin əsas xüsusiyyətləri. "Strateji təhlil" jurnalı. № 5, 2012. s. 9-21. Strateji Araşdırmalar Mərkəzi.
12. Abbasov A.B. (1998) Sahibkarlıq fəaliyyəti: növləri təşəkkülü və inkişaf problemləri. Bakı: "İqtisad Universiteti" nəşriyyatı, 212 s.
13. Məmmədov F. Vergi xidməti, yeni islahatlar və transformasiya yolunda Azərbaycan vergi jurnalı (2017). № 1. s. 17-26.
14. Hacızadə E.M., Bağırzadə E.R. (2011). Azərbaycan iqtisadiyyatının dünyadakı reytingi. Bakı: Elm, 128 s.
15. Hacıyev F.Ş. İnnovasiyalı sənaye potensialının təhlili və audit qiymətləndirilməsi. Azərbaycan vergi jurnalı. № 1, 2016, s.143-154.
16. Hacıyev F.Ş. Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılmasında vergilərin rolu. Azərbaycan vergi jurnalı, № 4, 2016, s.71-86
17. <http://anfes.gov.az/> - Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun saytı.
18. Колос А.В. (2005). Организация предпринимательской деятельности. М.: 416 с. (*Колос А.В. Sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkili*).
19. "Xalq" qəzeti. 11 yanvar 2017-ci il.
20. "Azərbaycan" qəzeti. 3 iyun 2017-ci il.

Гаджиев Фазил Шохлат оглы

д.э.н., проф. Азербайджанский Государственный Экономический Университет

Аннотация

Налогообложение фактор социально-экономического развития Азербайджана

Цель исследования – «ключевые сектора национальной экономики является основным направлением стратегической дорожной карты» с (*стратегической дорожной картой*) на основе главных целей социально-экономического развития Азербайджана в связи с анализом налогового фактора для выполнения работы.

Методология исследования – системный подход, сравнительный анализ и адекватная информация.

Rezultaty issledovaniya – Azərbaycan Respublikası inkişafında müasir sosial-ekonomik əhəmiyyətli vergilənmə faktorunun.

Oğrənımları issledovaniya – stratejik yol xəritəsi üçün yeni hesabat qeydləri, ehtimalən alanmamışdır koorektələri mümkündür.

Praktik əhəmiyyətli issledovaniya – əsas nəticələr tədqiqatın sosial layihələrin inkişafında, diqqətə alınması faktorunu istifadə etmək mümkündür.

Orijinallıq və elmi yenilikli issledovaniya – «əsas sektorlər milli iqtisadiyyatında» stratejik yol xəritəsi üçün əsas məqsətlər müasir sosial-ekonomik inkişafın Azərbaycanla əlaqəli tədqiqat faktorunu.

Key words: *vergilənmə, sosial-ekonomik inkişaf, stratejik yol xəritəsi.*

Hacıyev Fazil Shohlat oğlu

Prof. Dr. Azerbaijan State Economic University

Abstract

Taxation is a factor of socio-economic Development of Azerbaijan

Purpose – the taxation factor in the modern socio-economic development of Azerbaijan by focusing on the main objectives of the "Strategic Road Map Key Sectors of the National Economy" (*hereinafter - Strategic Road Map*).

Design/methodology – of the research is a systematic approach, comparative analysis and adequate information.

Findings – the significance of the taxation factor in the modern socio-economic development in the Republic of Azerbaijan

Research limitations – did not take into consideration the possibility of new possible co-ordination of the implementation of a strategic road map.

Practical implications – the main results of the research can be used to consider the taxation factor in the development of social projects.

Originality/value - of the research is to analyze the taxation factor in the modern socio-economic development of Azerbaijan, deriving from the main objectives of the "Main Directions of the Strategic Road Map for Major Sectors of the National Economy".

Key words: *taxation, socio-economic development, strategic roadmap.*

Jel Classification Codes: E62, H21, H3, O1

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 08.07.17.

Təkrar işləməyə göndərilmişdir: 17.07.17.

Çapa qəbul olunmuşdur: 29.09.17.